

Torkan 2018 sätter sina spår – även i vallens näringsvärden

Vallens förstaskörd 2018 ser normal ut om man statistiskt granskar energivärden från årets foderanalyser. Men bakom dessa medelvärden döljer sig stora variationer. Detta gäller även mängden skördad vall, men där har vi ingen detaljerad information.

En torr gröda är svårpackad

Torrsubstansen är högre än tidigare år (tabell 1), även högre än det förhållandevis torra 2016. Andraskördens 48 % lär bli ett svårslaget "rekord". Så hög torrsubstans kan ge svårigheter att packa tillräckligt bra, särskilt vid inläggning i plansilo. Då finns risk för otillräcklig ensileringsprocess och sämre hygienisk kvalitet. Hög värme vid inläggning kan spåda på denna risk för försämring av fodret. Om jästsvampar och mögel börjar tillväxa kan stor skada uppstå i foderpartiet. Kontrollera den hygieniska kvaliteten nog i samband med att ensilaget börjar användas.

Lite lägre råprotein och fiber

Råproteinhalten och fiberinnehållet tenderar 2018 att vara lägre än åren innan, men skillnaderna är måttliga. Det så viktiga energivärdet påverkades så klart av torkan, men flera faktorer spelar in, t.ex. skördetid, och sammantaget blev utfallet helt normala energivärden i genomsnitt. Uppgifterna skall ses som preliminära då endast några tusen prover ännu (början av september) kommit in för analys, men trenden är trots allt tydlig.

Mer nederbörd i norra Sverige

Många fick nog en bra eller åtminstone hygglig förstaskörd, särskilt i norra delen av landet, men skördemängden per hektar varierade mycket beroende på lokala regnskurar, jordart, arter i vallfröblandning m.m. Blålusen och hundäxing som är torktåliga klarade sig rimligen bättre än många andra arter. De gårdar som hade möjlighet till bevattning drog en vinstlott i år, men det gällde i så fall att vara tidigt ute. Redan innan förstaskörden var klar

kom torkan på allvar och fick fullt genomslag på, och i stort sett knäckte, andraskörden. Kanske var det första gången i livet som många fick uppleva att skörd nr 2 uteblev. När regnen kom i augusti blev det en skörd som tidsmässigt var "tredjeskörd" men det var i verkligheten skörd nr 2!

Foto: Magnus Helling

Tabell 1. Medelvärden för vallfoderprover analyserade till och med början av september skördeåret 2018 (Foderkod 6-165, ensilage) och åren närmast före

År	Antal prov	Skörd	TS, %	NEL20, MJ/kg ts	Råprotein, g/kg ts	NDF, g/kg ts
2018	554	1	44	6,1	149	486
2017	1 707	1	38	6,0	155	500
2016	2 149	1	41	5,9	149	478
2018	124	2	48	5,8	148	448
2017	1 038	2	42	6,0	159	462
2016	1 394	2	43	5,7	155	452

Fåtal prover med farligt hög nitratkoncentration

I förstaskörden var medelvärdet för koncentrationen av nitrat 3 g/kg ts vilket ger anledning till uppmärksamhet. Det förekom ett flertal värden över 6 g och då är riskerna påtagliga. Några enstaka prover hade över 10. Är nitrathalten över 9 g/kg ts och man utan långsam tillvänjning ger betydande mängder av detta ensilage så är risken för att korna blir sjuka betydande. Flera olika symptom kan förekomma. En generell rekommendation är att alltid kontrollera nitrat på sitt foderanalysbesked och är man det minsta osäker bör man ringa sin rådgivare. I resultaten för andraskörden var medelvärdet lägre, 2 g/kg ts och endast några få över 6 g/kg ts, vilket är betydligt tryggare nivåer.

Hygienisk kvalitet – ammonium en bra indikator

Nära nog alla foderanalyser rörande vallensilage ger värde på ammoniumtal, vilket är en utmärkt indikator på hygienisk kvalitet. Om proteinet i ensilaget bryts

ner bildas ammonium, vilket tenderar att höja pH-värdet. Höjt pH-värde ökar risken för mikrober som skadar lagringsstabiliteten och därmed kommer man in i en nedåtgående spiral. Riktvärde

för bra och lagringsstabil ensilage är 80 g ammoniumkväve av totalkväve. Medelvärdet för förstaskörden 2018 var 77 g vilket innebär att ungefär hälften av proverna hade högre värde än önskvärt. Men det positiva budskapet är att ganska få prover hade högre än 120 g vilket är gränsvärdet för "dåligt" ensilage. Andraskörden hade lite bättre status med medelvärdet 70 g ammoniumkväve av totalkväve.

Jämfört med tidigare år är dock årets hygieniska värden klart bra. Torkan gav så klart gynnsamt skördeväder och inläggning inklusive packning kunde göras utan oro för regn. Bra packning är A och O för god hygienisk kvalitet på ensilaget. I den mån det är möjligt bör man ge det ensilage som har bäst hygienisk kvalitet till de högmjolkande korna som bör ha stort foderintag för att få god näringsförsörjning. Men ett torrår som i år är detta nog lättare sagt än gjort.

Anders H. Gustafsson, Växa Sverige, Uppsala, tel: 070-375 99 41, anders.h.gustafsson@vxa.se

Mycket grovfoder i tidig laktation

Våren 2016 genomfördes ett utfodringsförsök på SLU Forskningscentrum Lövsta. En foderstat med mycket grovfoder jämfördes med mer traditionella grovfodermängder till kor i tidig laktation. Studien finansierades av Formas och Stiftelsen Lantbruksforskning. Här redovisas resultaten rörande mjölkproduktion, foderintag och hull.

Bakgrund

Efterfrågan på livsmedel förväntas öka globalt men idag utfodras mjölkkor med stora mängder produkter som lika gärna kunde ha konsumerats direkt av människor. Minskas användningen av potentiella livsmedel i foderstaterna så förbättras förutsättningarna för en ökad total livsmedelsproduktion. Mjölkcor och andra idisslare kan i stället omvandla fiberrika produkter, som inte lämpar sig som människoföda, till livsmedel av hög kvalitet. I tidigare försök har biproduktbaserade kraftfoder jämförts med mer traditionella kraftfoder baserade på främst spannmål och sojaböner, och i foderstater med 60–75 % grovfoder har man inte kunnat visa att valet av kraftfoder har påverkat mjölkavkastningen hos kor i mittlaktation. Syftet med det försök som redovisas här var att undersöka hur en foderstat med en liten andel kraftfoder, baserat på biprodukter, påverkar foderintag, mjölkavkastning och hull.

Försökets upplägg

I försöket ingick 24 mjölkcor i laktationsvecka 2–6. Korna var jämnt fördelade mellan raserna SRB och Holstein, samt mellan förstakalvande och äldre kor. Hälften av korna tilldelades en liten kraftfodergiva på max 5 kg per dag och resterande kor tilldelades en stor kraftfodergiva på max 15 kg per dag. Ingångsgivan för alla kor var 2 kg kraftfoder per dag, vilket ökades med 0,5 kg per dag till uppnådd max-giva. Alla kor i försöket fick samma kraftfoder, baserat på olika biprodukter (betfiber, ExPro, drank, kli, AkoFeed Cattle, melass, palmkärnexpeller och premix). Alla kor hade fri tillgång till ett gräs/klöverensilage av förstaskörd (tabell 1). Kornas individuella foderintag registrerades och hullet bedömdes automatiskt efter varje mjölkning med en 3D-kamera. Korna mjölkades morgon och kväll i en automatisk mjölkningskarusell.

Tabell 1. Kemisk sammansättning ($\pm$ standardavvikelse) hos ensilaget och det biproduktbaserade kraftfoder som användes i försöket (g/kg ts om inget annat anges)

	Ensilage	Kraftfoder
Torrsubstans (g/kg)	371 $\pm$ 28	868 $\pm$ 3
Råprotein	136 $\pm$ 7	184 $\pm$ 3
NDF	450 $\pm$ 27	340 $\pm$ 7
Stärkelse	-	69 $\pm$ 0
ME (MJ/kg ts)	11,6	13,2

Ingen skillnad i totalt foderintag

Det var ingen skillnad i totalt torrsustansintag mellan de två försöksgrupperna, eftersom korna i gruppen som fick en liten kraftfodergiva kompenserade detta genom att äta mer grovfoder (tabell 2). De åt 80–83 % grovfoder på ts-basis fram till laktationsvecka 6. De kor som fick en stor kraftfodergiva åt ca 80 % grovfoder första veckan, men när de efter ca 4 veckor nådde sin maximala kraftfodergiva åt de ungefär 55 % grovfoder per dag på ts-basis.

Stor mjölkavkastning med mycket grovfoder

Det var inga skillnader i producerad kg mjölk eller kg ECM (energikorrigerad mjölk) mellan de kor som fick liten och de som fick stor kraftfodergiva under de första sex veckorna i laktationen (tabell 2). Under laktationsvecka 6 producerade de

kor som fick en liten kraftfodergiva 34,4 kg ECM per dag och korna som fick den stora kraftfodergivan 38,9 kg ECM per dag, men det var ingen statistiskt signifikant skillnad.

Tabell 2. Konsumtion av foder samt avkastning vid utfodring av max 5 kg kraftfoder (liten kraftfodergiva) respektive max 15 kg (stor kraftfodergiva). Medeltal för vecka 2–6 efter kalvning. Minsta kvadratmedelvärden med standardfel (SEM) samt signifikantnivå (*P*-värde)

	Foderstater		SEM	<i>P</i> -värde ¹
	Liten kraftfodergiva	Stor kraftfodergiva		
Konsumtion (kg ts/d)				
Kraftfoder	3,68	7,65	0,44	<0,001
Ensilage	16,6	12,5	0,61	<0,001
Totalt ts-intag	20,3	20,1	0,50	0,88
ECM (kg/d)	33,8	34,8	1,4	0,62

¹*P*-värden mindre än 0,05 betraktas som statistiskt signifikanta.

Kor med mycket grovfoder tappade mer i hull

Korna som fick den mindre kraftfodergivan förlorade något mer i hull jämfört med de som fick den större givan. Mellan laktationsvecka två och sex tappade de kor som fick den mindre kraftfodergivan 0,38 hullpoäng på en 5-gradig skala. Motsvarande tapp för de som fick en stor kraftfodergiva var 0,19 hullpoäng.

Som förväntat ökade nettoproduktionen av livsmedel vid en lägre andel kraftfoder, eftersom mindre potentiellt livsmedel utfodrades till korna samtidigt som vi inte kunde påvisa någon signifikant minskad mjölkavkastning.

Fortsättning i projektet

I detta försök följdes korna bara i tidig laktation och det är därför oklart hur avkastning och hull skulle ha påverkats om behandlingarna fortsatt under en längre tid. Under perioden 2017–2018 utfördes därför ett uppföljande försök där kor med en liten respektive en mer traditionell kraftfodergiva följdes under hela laktationen. Resultaten från den studien är under bearbetning och de första resultaten kommer förhoppningsvis redovisas senare i år.

Johanna Karlsson, SLU. Inst. för husdjurens utfodring och vård, tel: 018-67 12 56, johanna.karlsson@slu.se

Lästips: Karlsson, J., Patel, M., Spörndly, R. & Holtenius, K. 2017. Ensilageintag och mjölkproduktion med lite kraftfoder i tidig laktation. Vallkonferens 2017. SLU. Inst. för växtproduktionsekologi. Rapport 22, 71–74. <http://pub.epsilon.slu.se/14045/>

Betet i fokus på Irland – rapport från EGF 2018

European Grassland Federation (EGF) anordnar vartannat år en konferens och de andra åren ett mindre symposium. Den 17–21 juni 2018 var det konferensdags i Cork på södra Irland under temat "Sustainable Meat and Milk Production from Grasslands". Irlands klimat lämpar sig extremt bra för bete och man har utvecklat en bred kunskap om lämplig betesskötsel som ger en ekonomiskt bärkraftig mjölk- och köttproduktion. Mjölkkooantalet på Irland har ökat med 400 000 de senaste fem åren. I Sverige finns ca 350 000 mjölkkor totalt.

Mötet var välbesökt med ca 430 deltagare från 29 länder, varav 13 svenska lantbrukare, forskare och rådgivare. Redan dagen innan konferensen hölls en workshop om bete på forskningsstationen Moorepark, "Maximising grazing in ruminant production systems" med rekordmånga deltagare. Efter presentationer och diskussioner inomhus delades deltagarna in i olika grupper som vallades runt och fick testa olika verktyg för att effektivisera betesdriften. Det blev en mycket lärorik dag med både teori och praktik.

Innehållsrika dagar

Av föredragen på själva konferensen var särskilt de inbjudna talarna intressanta att lyssna till, då de ofta gav en sammanfattning av kunskapsläget inom ett område. Utöver traditionella ämnen som växtmaterial och djurhållning för gräsmarker behandlades klimatförändringar samt sociala och ekonomiska aspekter. Nytt för i år var en session om stora datamängder och smarta tekniker samt en om kunskapsförmedling. Vidare fanns det under den andra konferensdagen fem halvdags studieresor att välja emellan, varav en rapporteras nedan. Slutligen hade irländarna under ledning av Fergus Bogue ordnat en tvådagars studieresa efter konferensen. Under resan fick vi besöka flera av de forskningsstationer som lyder under Teagasc, en statlig organisation som bedriver både forskning, rådgivning och utbildning. Vidare besöktes världsarvet Burren på västkusten nära Galway. Det var en mycket välarrangerad tur med både agrara, historiska och kulturella inslag i detta fortfarande gröna landskap.

Betesbaserad mjölkproduktion imponerar

– "Jag inspirerades av Michael O'Donovans presentation på EGF-konferensen i Norge 2016. Han berättade då att på Irland produceras mjölk baserad på bete med en betessäsong som varar från februari till november. Det skulle vara mycket intressant att se detta system, och jag blev inte besviken", konstaterar Ann-Charlotte Wallenhammar.

Lantbrukaren klipper provtyor i betesfällorna för att bestämma hur många kg torrsbstans som finns att beta. Foto: Nilla Nilsson-Linde

På Irland är målet att ha korna 290 dagar på bete. Lantbrukaren sinlägger alla sina kor i december och kalvningen styrs så att sinperioden inte är längre än sex veckor. Detta medför att man klarar sig med mycket billiga byggnader och lite vinterfoder.

Mjölkvastningen är ca 5 500 kg per ko och år.

Man försöker sköta betena så att valltillväxten matchas med kornas behov. Lantbrukaren mäter höjden på betesgräset i alla fällor ca 50 gånger per år för att bestämma i vilken ordning och hur länge varje fälla ska betas. Målet är att beta alla fällor 10 gånger, och att korna ska beta ca 1 000 kg ts/ha varje gång. Korna får dessutom 0,5–0,7 kg kraftfoder per dag, alltså inte mer än 700 kg per år.

Foto: Ann-Charlotte Wallenhammar

Foto: Emelie Andersson

Stängslen runt betet har öppningar på flera ställen och breda ingångar för djuren. På så sätt minskas söndertrampningen vid in- och utpassage.

Foto: Ann-Charlotte Wallenhammar
Vattentillförseln löses med mobil system.

Foto: Nilla Nilsson-Linde
Michael O'Donovans beskriver irländarnas system att beräkna det ekonomiska värdet i sin betesskötsel, Pasture Profit Index (PPI).

På forskningsanläggningen Moorepark finns ett välplanerat system för fällor och drivningsgator så att det är lätt för korna att komma till betena. Det kan bli ganska långt att gå till de fällor som ligger längst bort om man har 300 kor. Det är ofta blött på Irland, vilket kräver att betet planeras noggrant för att minska risken för trampskador. Drivningsvägarna är något upphöjda vilket gör att vattnet rinner av lättare och att gångarna inte blir lika söndertrampade. Man har som mål att ha 2,9 djurenheter per ha. Växtodlingen baseras på olika rajgräs och dess hybrider tillsammans med handelsgödsel. Man har på Irland just börjat använda vitklöver, men gödslar ändå. Det gäller att få optimal produktion när tillväxten är som störst under vår och försommar. Produktionsmässigt satsar Irland för fullt och ser nya marknader i Mellanöstern och Asien.

Forts. nästa sida

Grass10-kampanjen ska förbättra utnyttjandet av de irländska betesmarkerna

Hur väl betet utnyttjas betyder mycket för lönsamheten i gräs-baserad produktion. Därför har Teagasc startat en kampanj, Grass10, för att ge betet ännu större fokus hos lantbrukarna. Målet är tydligt, att kunna utnyttja 10 ton gräs per hektar och att beta fällorna 10 gånger per säsong. Irland har annorlunda förutsättningar för bete än Sverige, men det finns en stor potential till förbättrad betesdrift även hos oss.

I kampanjen fokuseras på ett antal åtgärder där ökade kunskaper om betesskötsel och betesstruktur (fällindelning, betestäck, typ av bete som stripbetning etc.) ingår, liksom arbete för ökad markbördighet, förbättrad art- och sortsammansättning och bättre metoder för mätning av grästillväxten. Dessa faktorer används som nyckeltal för att registrera förbättringar på olika gårdar. Stort fokus läggs på informationsspridning och man använder sig av flera olika kanaler såsom träffar, skrifter, websidor, radio och TV samt sociala medier. Slutprodukten kommer att bli ett rådgivningsverktyg på Teagasc:s hemsida.

Sortprovning med respektive utan betande djur. Foton: Nilla Nilsdotter-Linde

Nya metoder påskyndar växtförädlingen

Utmaningen för den framtida förädlingen av vallväxter är att ta fram sorter som effektivt och stabilt ger stor avkastning med bra näringskvalitet som på effektivt sätt kan bli mjölk och kött hos våra idisslare. Hittills har förädlingen av nya vallsorter tagit uppemot 15 år, men genom att på mer effektivt sätt koppla ihop fenotyp med genotyp kan arbetet påskyndas betydligt. För att lyckas måste referenspopulationer byggas upp där information om fenotyp och genotyp samlas in som sedan kopplas ihop med olika statistiska metoder. Det är viktigt att egenskaperna har så stor variation som möjligt. Blomningstid är ett exempel på fenotypisk information. Genotypen bestäms med DNA-sekvensering. Avkastning kan vara ett sätt att utvärdera genotypen. I Danmark, England och Irland finns stora satsningar på referenspopulationer (Gilliland m.fl.). I konferensrapporten finns flera uppsatser som beskriver möjligheter i vallväxtförädling med den nya metoden. För engelskt rajgräs rapporterar Bryne m.fl. att även i en avgränsad population (begränsad genetik variation) finns möjligheter att få fram en sort genom snabba och upprepade genotypurval, vilket minskar kostnaderna. Enligt Conaghan har man på tio år tagit fram en ny irländsk uthållig rödklöversort som andra skördeåret hade 21 % större avkastning och 42 % större marktäckning än mätarsorten Merviot.

”Jersey kan inte producera kött” – finn ett fel!

– Ibland kan det vara bra att bli provocerad, som när en forskare hävdar att ”Jerseykor inte kan producera kött”, fast huvudfokus för konferensprogrammet var hållbar betesproduktion”, menar Elin Stenberg.

En hållbar animalieproduktion bygger på att man tar tillvara de resurser som finns på ett hållbart sätt. Detta gäller även mjölkkor som går till slakt. Att påstå att ett djur av mjölkras inte kan producera kött är provocerande för oss som arbetar med just köttproduktion och samtidigt värnar om djurens betydelse. Man kan självklart tänka att en mindre mjölkko inte har som syfte att användas för köttproduktion och därmed ger mindre kött än en ko som slaktas ”enbart” för sitt kött. Men man kan samtidigt se det som att alla djur som slaktas bör ge en köttråvara av så god kvalitet som möjligt, för att ta vara på djurets resurser. Det är först då som vi tar ansvar för hela produktionssystemet. Vi måste värna om våra resurser och ta vara på varje nötkreaturs potential.

Även beten med biologisk mångfald

Under en av studieresorna besöktes mjölkbonden Donal Sheenan som har ett stort intresse av att öka diversiteten i sina beten. På Irland finns inte många naturliga marker kvar, det finns därför ett ökat intresse och statlig finansiering för att öka den biologiska mångfalden. Donal har till och med beten där han låter skräppor, tistlar och olika blommande växter växa, trots att de inte har något vidare fodervärde. Han anser att för att öka diversiteten ska man inte bara titta på produktionsgräsen/-baljväxterna. Även ogräsen bidrar till ökad diversitet. De gynnar inte mjölkproduktionen men de gynnar pollinatörerna, vilket Donal värdesätter högt. Av blommorna får han även honung som ger en extra inkomst. Donals vill skapa en miljö som är hållbar för sina barns skull. Hans pappa använde väldigt mycket bekämpningsmedel under sin tid som lantbrukare, vilket har bidragit till att Donal är helt emot det idag. Han sår och förnyar betena när det behövs, men efter det låter han dem få växa fritt. För sitt arbete har han fått finansiering via ett projekt från European Innovation Partnership (EIP).

Besök i världsarvet Burren

Burren är ett robust kargt kalkstenslandskap som sträcker sig över 72 000 ha på Irlands västkust i närheten av Galway. Området som har en unik geologi, flora och fauna finns med på UNESCO:s världsarvslista. För att bevara och stödja kulturarv, miljö och samhällen i Burren får bönderna ersättning från EU:s landsbygdsutvecklingsprogram, the Burren Programme. Djuren betar på åkermark under sommaren och uppe i bergen under den blötare vintern då de rara örterna har fröat av sig. Lantbrukarna får ersättning grundad på vilket resultat som uppnås i form av mångfald, dvs. hur många ”miljöpoäng” de lyckas pricka in. Det kan t.ex. handla om att röja buskar som är kvar efter bete.

Grasshopper – ett verktyg med ursprung på Irland

Under konferensen på Irland hittade Sofia Kämpe, Line Strand och hennes kollegor på HS Konsult i Uppsala samt Anders Carlsson, Skogsgård ett verktyg, som kan inspirera till att lära sig mer om bete och betestillväxt – Grasshopper (<http://www.moregrass.ie/truenorth-products/grasshopper>). Häre ingår bl.a. att mäta den komprimerade beteshöjden med millimeternoggrannhet. Med hjälp av en platta med given dimension och vikt beaktar denna metod gräsets densitet och höjd. Ett antal mätningar görs när man går över betet – antalet som krävs är beroende av årstid, betets variation och arrondering.

Forts. nästa sida

Djuren betar på åkermark under sommaren och uppe i bergen under vintern i kalkstenslandskapet Burren. Foton: Nilla Nilsdotter-Linde

I Burren finns kalkälskande arter både från alpint klimat och medelhavsklimat. Foton: Nilla Nilsdotter-Linde

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2018.

Manusstopp

Nr 7 15 nov

Utgivning

14 dec

Redaktionskommitté: Nilla Nilsdotter-Linde, ansvarig utgivare,

tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se

Gun Bernes, tel: 090-786 87 44, e-post: gun.bernes@slu.se

Redaktion och layout: **Irène Persson,**

tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 400 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

Grasshopper är utvecklat i betessystem med engelskt rajgräs och behöver således utvecklas vidare för användning i skandinaviska vallar. Vallföreningarna i Skaraborg, Halland och Uppsala län samt rådgivare på HS Konsult driver gemensamt med ett antal lantbrukare ett projekt för att testa instrumentet under svenska förhållanden. Vi söker nu hjälp av vall- och betesintresserade studenter, exempelvis agrotekniker eller lantmästarstudenter som vill engagera sig, antingen genom projektarbeten eller som examensarbete. De intresserade studenterna kommer att få resa till Irland för att lära sig systemet, för att sedan vidareutveckla detta för svenska förhållanden.

Nilla Nilsdotter-Linde, SLU, Inst. för växtproduktionsekologi, tel: 018-67 14 31, nilla.nilsdotter-linde@slu.se

Emelie Andersson, HS Konsult AB, emelie.andersson@hushallningssallskapet.se

Anne-Maj Gustavsson, SLU, Inst. för norrländsk jordbruksvetenskap, anne-maj.gustavsson@slu.se

Magnus Halling, SLU, Inst. för växtproduktionsekologi, magnus.halling@slu.se

Birgitta Johansson, Jordbruksverket, birgitta.k.johansson@jordbruksverket.se

Sofia Kämpe, Agroväst, sofia.kampe@agrovast.se

Elin Stenberg, SLU, Inst. för miljö och hälsa, elin.stenberg@slu.se

Ann-Charlotte Wallenhammar, HS Konsult AB, ann-charlotte.wallenhammar@hushallningssallskapet.se

Lästips:

EGF. 2018. Sustainable Meat and Milk Production from Grasslands. Proceedings of the 27th General Meeting of the European Grassland Federation. Cork, Ireland 17–21 June. Grassland Science in Europe 23. (Alla uppsatser kommer att bli tillgängliga på <http://www.europeangrassland.org/> inom kort och presentationerna finns redan på <https://www.egf2018.com/>).

Byrne, S., Milbourne, D. & Conaghan, P. Using genome-wide selection to increase genetic gain for forage yield in a perennial ryegrass breeding programme. 129–131.

Conaghan, P. Breeding red clover (*Trifolium pratense* L.) for improved yield and persistence. 139–141.

Gilliland, T.J., Hennessy, D. & Ball, T. Breeding resilient cultivars for European grass based ruminant production systems. 29–42.

Maher, J. & Bogue, F. Grass10 – an extension campaign to improve the level of grass production and utilisations. 956–958.

#valltipset

Årets torka har gett stora konsekvenser för vallodlingen över hela landet. Därför väljer tidningarna Husdjur och Nötkött att pausa tävlingen Årets Vallmästare. I stället lanseras Valltipset.

Varje år sedan 2003 har en Vallmästare korats bland landets mjölk- och nötköttsföretagare. Tävligen instiftades av tidningarna Husdjur och Nötkött för att uppmärksamma och belöna skickliga vallodlare och stimulera intresset för vallodling. I år har en enig vallmästarjuryn beslutat att ställa in tävlingen.

– Många djurägare har drabbats hårt av torkan och har varken tillräckliga kvantiteter eller kvaliteter för att klara behovet den kommande vintern, säger juryns ordförande Lena Widebeck, tidningen Nötkött.

– Det ska vara roligt att tilldelas utmärkelsen Årets Vallmästare. Men i år tror vi att det är väldigt svårt för dem som har lyckats få ett skapligt resultat att glädjas åt en sådan titel när så många kollegor har stora problem, säger Linda Grimstedt, chefredaktör för Husdjur.

I stället för att utse en Vallmästare vill juryn i år samla in och uppmärksamma goda exempel på hur man som företagare löser den svåra situationen med brist på vallfoder.

– Vi vill hitta bra lösningar på hur man bäst använder sitt vallfoder i kombination med andra fodermedel för att hålla uppe produktionen. Tips som vi sedan kan förmedla vidare som inspiration till andra djurägare i tidningarna Husdjur och Nötkött, säger Lena Widebeck.

Tipsen behöver inte bara handla om vall, utan all sorts grovfoder. De kan lämnas till tidningarnas redaktion via telefon, brev eller epost. Eller genom att tagga inlägg i sociala medier med #valltipset.

– Vi vill gärna behålla kopplingen till vallen, men ett sånt här år finns inte utrymme för begränsningar. Så Valltipset omfattar allting som handlar om den viktiga grovfoderförsörjningen, säger Linda Grimstedt.

Nästa år hoppas vallmästarjuryn att förutsättningarna blir mer normala så att traditionen att utse en vallmästare kan återupptas.

För mer information kontakta:

Lena Widebeck, chefredaktör tidningen Nötkött, tel: 010-471 06 76
Linda Grimstedt, chefredaktör tidningen Husdjur, tel: 010-471 09 42

SLU Grogrund – en ny plattform för växtförädling

Riksdagen beslutade våren 2017 om en livsmedelsstrategi för Sverige. En av de viktigaste målsättningarna med strategin är att öka produktionen av livsmedel i Sverige, och för att göra det måste konkurrenskraften förbättras i näringen. Som en del i livsmedelsstrategin och samverkansprogrammet för cirkulär ekonomi har regeringen beslutat satsa på ett kunskapscentrum för växtförädling, som fått namnet SLU Grogrund.

Foto: Lars Ericson

Regeringen beslutade att införa 2018 tilldela SLU 20 miljoner kr för att inrätta ett kompetenscentrum för växtförädling i samverkan mellan akademi och näringsliv. Enligt planerna ska SLU Grogrund tilldelas 30 miljoner kr 2019 och 40 miljoner 2020. Tanken är att satsningen ska vara långsiktig. Syftet är att säkra tillgången på lämpliga sorter för att därigenom bidra till en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela landet.

Varför växtförädling?

Satsningen på växtförädling är viktig för att utveckla ett konkurrenskraftigt jordbruk. Vi bedriver jordbruk på breddgrader där det i ett globalt perspektiv förekommer i ganska liten omfattning och klimatet skiljer också från andra delar av världen. Eftersom växter ofta är beroende av breddgrad, då många påverkas av dagslängden, behövs en växtförädling som tar hänsyn till förhållandena i vår del av världen. Marknaden för utsäde i våra områden är för många växtslag för liten för att ensam kunna bära kostnaderna för utveckling av lämpliga sorter. Vi behöver också en utbildning på avancerad nivå inom växtförädling. Därför är satsningen på ett kompetenscentrum inom växtförädling viktig.

Hur går arbetet till?

Under våren har SLU Grogrund genomfört sju workshopar med deltagande från akademi, näringsliv och samhällssektorn. Syftet har varit att vaska fram bra projektidéer som kan stödjas via centralt. Det har också varit viktigt att skapa kontakter och diskussion mellan deltagarna, för att stärka samarbetet mellan de olika sektorerna. Teman för de olika träffarna har varit trädgård, cerealier, proteingrödor, oljeväxter, genetiska metoder, vall och grovfoder, samt potatis och rotfrukter. Vid workshoparna har man tillsatt skrivargrupper som fått i uppdrag att utveckla idéskisser till projekt inom respektive ämnesområde. Dessa har sedan diskuterats i styrgruppen som i dialog med skrivargruppen rekommenderat vilka idéer som bör utvecklas till en mer fullständig projektansökan.

I projekten är det viktigt att man tar med behovet av kompetensuppbyggnad. SLU Grogrund utlyste därför i våras 10 doktorandtjänster, som kan vara en del av verksamheten framöver. Även utbildningsinsatser i form av examensarbeten för master- och yrkesprogramsstudenter kommer att ingå i flera av projekten.

Vem bestämmer?

SLU är huvudman för SLU Grogrund och centrumet tillhör Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap (LTV-fakulteten). Centrumet leds av programchef Eva Johansson, professor i växtförädling i Alnarp, som är direkt underställd dekanen. Till sin hjälp har programchefen en styrgrupp med representanter från näring, samhälle och SLU (se rutan nedan).

Vad är beslutat?

Hittills har ett antal idéskisser och projektbeskrivningar behandlats av styrgruppen. Dekanus, som är den som har beslutsrätten, har beslutat om stöd till en behovsanalys för förädling av grödor inom frukt och grönt. Vidare har en utredning om huvudmannaskapet för förädlingen av äpplen initierats, liksom ett projekt för att utveckla hårdiga sorter av cideräpplen. Några planeringsbidrag för att utveckla idéskisser till fullständiga projektförslag har också beviljats.

Vallen då?

Beslut om eventuella projekt inom de olika ämnesområdena kommer att tas fortlöpande. Från den workshop som handlade om vall och grovfoder finns några idéskisser som kommer att behandlas under hösten. Även om ett relativt stort antal projekt kommer att startas under 2018, finns utrymme för nya initiativ även för de kommande åren.

Lars Ericson, Länsstyrelsen Västerbotten,
tel: 010-225 42 75, lars.ericson@lansstyrelsen.se

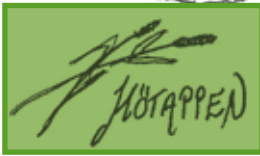
Styrgrupp:

Lena Åsheim, LRF (ordförande i styrgruppen)
Eva Johansson, SLU (programchef)
Håkan Schroeder, dekan LTV-fak vid SLU
Torleif Härd, dekan NJ-fak vid SLU
Peter Annas, Lantmännen
Lars Ericson, Länsstyrelsen Västerbotten
Håkan Samuelsson, Region Skåne
Mathias Samuelsson, Lyckeby Culinar AB

<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/grogrund/>

Alternativa grovfoder för häst

Sommarens torka och tillhörande brist på vallfoder lär knappast ha undgått någon. Frågorna har varit många och varierande; allt från vad man skall tänka på vid import av vallfoder, till om hästar kan utfodras med helsädesensilage. Den senare frågan är

kanske extra intressant i år, då såväl ensilage som hö inte nödvändigtvis behöver bestå av våra vanliga vallgrödor, utan även hela spannmålsplanter kan användas.

Foto: Elisabet Nadeau

Tabell 1. Exempel på energi- och näringsinnehåll i olika alternativa grovfoder för häst, per kg torrsbstans^{1, 2}

Fodermedel	Omsättbar energi för häst	g smältbart råprotein	g stärkelse	g Ca	g P	g Mg
Gräsfröhalv	6,6	29	0	3,3	1,4	1,4
Baljäxthalm	7,1	47		13	2,4	3,9
Helsädesensilage av havre	9,1	69		4,5	2,9	1,4
Helsädesensilage av korn	9,9	40-75	28 mjölk-mognad 152 deg-mognad	4,7	2,7	1,4
Sommarskördad vass	6,1	94	-	3,5	0,6	-
Ärtensilage, hela plantan, fullmatad balja	12,6	152	160	11	2,7	2,3

(av korn) påvisats tappa ca 30 g råprotein per kg ts (från 130 till 100), medan WSC-halten (socker) minskade från ca 90 till ca 50 g per kg ts¹.

Helsädesensilage kanske de flesta inte betraktar som ett typiskt hästfoder, men i t.ex. USA är det inte ovanligt med s.k. "oat hay", dvs. hö som görs av gröna havreplanter som slås innan kärnmognad. Näringsvärdet i både helsädesensilage och havrehö varierar med plantmognad vid skörd; ju tidigare skörd, desto mer kommer fodret att likna hö, och ju senare skörd desto mer kommer fodret att likna halm plus spannmål i sin sammansättning.

Både när det gäller helsädesensilage och havrehö bör man låta analysera stärkelseinnehållet. Det beror på att socker- respektive stärkelseinnehållet kan vara högt, och hästar har begränsad kapacitet att smälta stärkelse i tunntarmen. Osmält stärkelse kommer då vidare till grovtarmen, där stärkelsen kan jäsas mycket snabbt och skapa grovtarmsstörningar som kan leda till kolik, diarré och fång. Höga halter stärkelse (och socker) i foderstaten kan också bidra till andra hälsoproblem som t.ex. förhöjd insulinrespons efter utfodring, vilket kan utgöra en ökad risk för fång hos en del hästar. Ett dilemma kan vara att ensileringsresultatet påvisats bli bäst då sockerhalten är som högst (dvs. innan sockret lagras in som stärkelse i kärnan) vilket inträffar då grödan är i mjölk-mognad stadium¹. Mellan mjölk-mognad och deg-mognad har helsädesensilage

Frågor om användning av fröhalv som grovfoder till hästar har också dykt upp, såväl gräsfröhalv som olika typer av baljäxthalm. Oftast går det bra, men då hela strået bearbetas mekaniskt vid tröskningen kan det innebära ökad risk för hygieniska problem under lagringen, jämfört med hö. Därför bör man vara extra uppmärksam på förekomst av framför allt mögel i fröhalven innan utfodring sker. Näringsvärdet i gräsfröhalv brukar vara ungefär som i väldigt sent skördat hö, men högre i baljäxthalm. Även vass är ett fodermedel som kan vara användbart som grovfoder för hästar. Sommarskördad vass har ett relativt högt proteinvärde som gott och väl räcker till för att täcka vuxna hästars proteinbehov med råge.

Cecilia Müller, SLU, Inst. för husdjurens utfodring och vård, tel: 018-67 29 93, cecilia.muller@slu.se

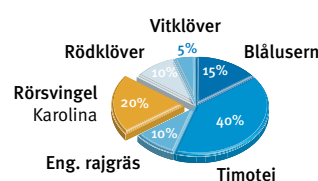
Lästips:

¹Knicky, M. 2005. Possibilities to improve silage conservation – effects of crop, ensiling technology and additives. SLU. Doktorsavhandling. https://pub.epsilon.slu.se/834/1/Thesis_for_epsilon2.pdf

²Spörndly, R. Fodertabell för idisslare. <http://www2.freefarm.se/fodertabell/fodtab.pl?djur=ko>

Förnya eller bättra på? Vi rekommenderar OptiVall

Perfekt

- Uthållig
- Torktålig
- God proteinhalt

www.scandinavianseed.se

Välkommen
till

Årsmötesseminarium och årsmöte i Svenska Vallföreningen

Fredagen den 9 november 2018

I torkans spår – nya möjligheter
med grönfoder- och vallväxter

Plats: Munkagårdsgymnasiet,
Björkängsvägen 25, Tvååker
<http://www.regionhalland.se/vara-skolor/munkagardsgymnasiet/>

Hitta hit: Tvååker ligger strax öster om E6/E20
mellan Falkenberg och Varberg, avfart
53.

Kostnad: 350 kr för hela dagen inklusive förtäring.

Anmälan: **Senast onsdag 31 oktober** till
Maria Wahlquist, tel: 076-771 42 44,
vallquist@gmail.com
Uppge namn, mobilnummer samt
fakturaadress (vi fakturerar kostnaden).

Information: Anna Carlsson, Svenska Vallföreningen,
tel: 070-970 12 06,
carlsson@skogsgard.se

Resersättning: Svenska Vallföreningen står för rese-
kostnaderna (billigaste färdssätt) för
två styrelserepresentanter från lokal-
föreningarna (eller kontaktperson där
förening saknas).

Svenska Vallföreningen
i samarbete med
Halländska Vallföreningen
<http://www.svenskavall.se/>

Program

- 09.30 Samling och kaffe
- 10.00 Välkommen hälsar *Anna Carlsson, ordförande*
- 10.10 Årets grönfoderväxter – hur har det gått?
Anna Aurell-Svensson, Växa Sverige
- 10.40- Förläng slåtter- och betessången med nygamla grödor
- 11.10 *Gunnar Danielsson, Olssons Frö*
- 11.20 Vilka foderväxter kan vi förvänta oss ska växa under
värmestress och på hösten med kortare dagar? Hur
maxar vi vällen på hösten? Möjligheter med mellan-
grödor
Göran Bergkvist, SLU, Inst. f. växtproduktionsekologi
- 12.15 Lunch
- 13.15 Årsmöte – Svenska Vallföreningen
- 14.15 Kaffe
- 14.20 Sen vallinsådd. Diskussion kring en innovation inom
Inno4Grass
*Magnus Nilsson, Bruket, Eldsberga och Anna Carlsson,
Getinge*
- 14.40 Grunden för bra valletablering. Hur lyckas vi med
hjälpssådder?
Per-Anders Andersson, Lantmännens rådgivning
- 15.10 Hur planerar vi grovfoderåret 2019?
Avslutande diskussion med dagens föreläsare
- 15.30 Avslutning

